

نقد و بررسی ترجمه‌های بیژن الهی در نیت خیر، بهانه‌های مأنوس و حلاج الاسرار

هدی عرب زاده*

استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت

مهرآسا رحمانی**

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

چکیده

بیژن الهی، شاعر، مترجم و نقاشی است که از نمایندگان بارز و برجسته‌ی «شعر حجم» به شمار می‌آید. «شعر حجم» از جمله جریان‌هایی است که در دهه‌ی چهل، به عنوان یکی از شاخه‌های شعر معاصر مطرح می‌شود و منتقدان بسیاری را به خود جلب می‌کند. مهم‌ترین ویژگی‌های این جریان عبارت است از توجه به شیوه‌های ادراک و سعی در تغییر روش‌های سنتی در ادراک، دقت نسبت به فرم بصری، ایجاد گسست‌های زمانی و روایی با تغییر یا حذف زاویه‌ی دید، حذف موقعیت‌های انضمامی، بیان ساختار تجربه به جای خود تجربه و... این ویژگی‌ها در «شعر حجم» موجبات پدید آمدن اشعار و آثاری را فراهم آورد که درک آن را عجیب و گاه محال می‌نمایاند. بیژن الهی با خلق اشعاری نظیر «برف» و «تراخم» و... خود رابه عنوان شاعر حجم مطرح می‌کند. وی علاوه بر آثار مذکور، ترجمه‌هایی نیز از نویسندگان و شاعران و بزرگان دنیا نظیر حلاج، هولدرلین، پروست، جویس، ناباکوف و ... صورت داده است. در مقاله‌ی حاضر، نگارندگان تلاش می‌کنند تا ترجمه‌های الهی در *بهانه‌های مأنوس*، *حلاج الاسرار* و *نیت خیر* را مورد دقت قرار دهند. کیفیت گزینش معادل واژگان، ساختار نحوی جملات و نوع تصویرسازی‌ها در ترجمه‌های وی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است و نگارندگان به دنبال بررسی این فرضیه هستند که بیژن الهی در ترجمه‌ی آثار - برخلاف ادعایش در سرودن اشعار - نقش قابل تأملی برای سنت ادبی قائل است.

واژگان کلیدی: بیژن الهی، شعر حجم، شیوه‌های ادراک، فرم بصری، ترجمه